

Samenvatting

Het college besluit het budget Vrijplaatsen in te zetten voor de verplaatsing en doorontwikkeling van de bestaande vrijplaatsinitiatieven Foodbank en Transport Art Space vanuit het Landbouwbelang naar de te ontwikkelen broedplaats 'De Griend'. Concreet wordt voorzien in een financiële gemeentelijke ondersteuning van de genoemde initiatieven vanuit het vrijplaatsenbeleid en voor een periode van 5 jaar, die eventueel verlengd kan worden op basis van een positieve evaluatie.

De desolate huidige locatie van de voormalige Opelgarage aan de Griend wordt door de ontwikkeling tot broedplaats een aantrekkelijk, levendig en functioneel uitmuntende locatie voor jongeren, creatief ondernemerschap en de zeer gevarieerde doelgroep van de Foodbank en Transport Art Space.

Indien de benodigde bijdrage lager uitvalt, besluit het college de resterende middelen in te zetten ter uitvoering van het reeds bestaande algemene vrijplaatsenbeleid, hetgeen neerkomt op het tijdelijk inzetten van leegstaande gemeentelijke panden voor vrijplaatsinitiatieven om veerkracht van buurten en gemeenschappen te vergroten.

Beslispunten

1. Budget Vrijplaatsen (€60.000,- p.j.) in te zetten voor de verplaatsing en doorontwikkeling van de bestaande vrijplaatsinitiatieven Foodbank en Transport Art Space vanuit het Landbouwbelang naar de te ontwikkelen broedplaats 'De Griend' voor een periode van vijf jaar.
2. Als de benodigde bijdrage lager uitvalt, de resterende middelen in te zetten ter uitvoering van het reeds bestaande algemene vrijplaatsenbeleid, hetgeen neerkomt op het tijdelijk inzetten van leegstaande gemeentelijke panden voor vrijplaatsinitiatieven. Het tijdelijk beheer alsook het onder randvoorwaarden faciliteren van deze initiatieven is uitbesteed aan een leegstandsbeheerder conform collegenota 2021.09263.

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 5 september 2023:

Conform.

1. Aanleiding

Situatie: Einde klassieke vrijplaats Landbouwbelang

Door de gunning van de tender van het Landbouwbelang (LBB) komt het moment dichterbij dat de huidige initiatieven in het gebouw deze locatie moeten verlaten. De afgelopen 20 jaar zijn er binnen de LBB initiatieven ontstaan, die waardevol zijn voor de stad en een plek bieden voor bepaalde doelgroepen.

Kans: Broedplaatsontwikkeling De Griend

De oude Opelgarage op de Griend is eigendom van woningstichting Servatius. Al jaren ligt deze plek aan de stadsentree er desolaat bij. Met Servatius en partijen is het initiatief genomen deze plek in de tijdelijkheid als broedplaats in te vullen. Servatius is bereid om de oude Opelgarage voor een periode van 10 jaar te verhuren aan het Werkgebouw (als hoofdhuurder) met hieraan een gekoppelde eis van sociale programmering. De lengte van de periode hangt samen met beoogde ruimtelijke ontwikkelingen rond hoogwater en de ontwikkeling van het stadsdeel.

Interventie gemeente: verbinden, onderzoeken en faciliteren

We hebben als gemeente op de situatie en de kans die zich aandient op de Griend geanticipeerd. Allereerst zijn we hierover het gesprek met Stichting 06 (het bestuur) van het LBB aangegaan en hebben we deze kans voorgelegd. Omdat het Werkgebouw de toekomstige hoofdhuurder wordt van 'De Griend', vond er ook continue afstemming plaats met het bestuur van Het Werkgebouw. In overleg met Stichting 06 is besloten om drie initiatieven van het LBB: Foodbank, Doorgeefwinkel en Transport Art Space in kaart te brengen en te onderzoeken onder welke condities (Programma van Eisen) verplaatsing van deze initiatieven naar de nieuwe broedplaats 'De Griend' haalbaar zouden zijn. We hebben als gemeente partijen bij elkaar gebracht en een haalbaarheidsonderzoek door een extern bureau laten verrichten. De conclusies van deze haalbaarheidsonderzoeken zijn met de partijen gedeeld en als volgt samen te vatten:

- Doorgeefwinkel: niet haalbaar, omdat er veel ruimte voor nodig is en het maar 1 dag per week is geopend.
- Transport Artspace: haalbaar onder voorwaarden
- Foodbank: haalbaar onder voorwaarden

Nieuw gemeentelijk budget: Meer tijdelijke ruimte voor makers oftewel 'vrijplaatsenbudget'

In het coalitieakkoord 'Maastricht, stad van verbondenheid' zetten we in op meer tijdelijke ruimte voor makers met maatschappelijke partners. Er is dan ook een budget vrijgemaakt van 60k om de tijdelijk leegstaande panden in de stad beter te benutten en zo het effect van cultuur maken en meemaken op de veerkracht van buurten en gemeenschappen te vergroten. Vrijplaatsen zijn immers initiatieven van onderop waarbij er sprake is van vermenging van kunst, cultuur en sociaal-maatschappelijke activiteiten. Vanwege de opzet en de doelgroep van de Foodbank en Transport Art Space passen deze initiatieven goed in dit beleidsvoornemen. Er is een collegebesluit nodig om de middelen uit het coalitieakkoord hiervoor te activeren.

2. Context

Het beleidskader waarin deze verplaatsing plaatsvindt wordt geboden door het gemeentelijk vrijplaatsenbeleid zoals door de gemeente vastgesteld in 2021 (2021.09263). Het vrijplaatsenbeleid bestaat uit een nieuwe aanpak waaronder het formuleren van een definitie, het stellen van randvoorwaarden en de toepassing binnen het gemeentelijk leegstandsbeheer waarbij afdeling Economie & Cultuur als eerste aanspreekpunt fungeert voor de leegstandsbeheerder op dit onderdeel.

We hebben dit beleid vastgesteld vanuit de ambitie van de stad dat iedereen cultuur moet kunnen maken en meemaken. Er is een groep inwoners van Maastricht — en als studentenstad meer internationaal en dynamisch qua doelgroepen — die geactiveerd wordt door initiatieven die niet binnen de gevestigde structuren liggen. Dit zijn de vrijplaatsinitiatieven. Deze vrijplaatsinitiatieven leveren een specifieke bijdrage aan Maastricht als creatieve, saamhorige en aantrekkelijke stad.

Maastricht gaat met deze aanpak mee met de landelijke ontwikkelingen op dit gebied. Het vrijplaatsenbeleid maakt het mogelijk om vrijplaatsen met een formele beleidsgrondslag te faciliteren. Het vrijplaatsenbeleid bestaat uit randvoorwaarden, die het mogelijk maken om de positieve kanten van vrijplaatsinitiatieven de ruimte te geven en eventuele negatieve effecten voor de samenleving zoveel mogelijk te voorkomen. De landelijke én lokale ervaring leert dat door duidelijke randvoorwaarden aan de voorkant te stellen en goede onderlinge afspraken te maken met de buurt en omgeving vrijplaatsinitiatieven kunnen floreren.

Het vrijplaatsenbeleid is tot op heden op kostendekkende wijze via toepassing van het leegstandsbeheer uitgevoerd waardoor het op beperkte schaal plaatsvond.

3. Gewenste situatie

Verplaatsing van een relevant maatschappelijk initiatief: Foodbank

Foodbank Maastricht is een door vrijwilligers gerund non-profit gemeenschapsinitiatief met als missie het publiek bewust te maken van het probleem met persoonlijke, lokale en wereldwijde voedselverspilling. Foodbank gelooft sterk in het principe van 'leren door te doen' en streeft ernaar de gewoonte van mensen te veranderen door hen uit te nodigen om samen te koken en te eten in de Foodbank-ruimte, waar ze 'verspild voedsel' (onverkochte groenten en fruit van de lokale marktkramers) verwerken tot veganistische gerechten.

Verplaatsing van een relevant maatschappelijk initiatief: Transport Art Space

Transport Art Space is een door vrijwilligers gerund non-profit initiatief met het doel m.n. beginnende kunstenaars een laagdrempelig podium te bieden om ideeën en werken te presenteren in een ongedwongen context met ondersteuning van een professioneel team. De aanwezigheid van het nagenoeg volledig kunst(vak) onderwijs in Maastricht maakt dat er een grote behoefte is aan een plek waar jonge makers met een doe- het-zelf mentaliteit kunnen oefenen en ervaringen kunnen opdoen met publieksbereik.

Door verhuizing naar de broedplaats 'De Griend' kunnen we mits – de benodigde vergunningen daartoe worden verkregen – deze vrijplaatsinitiatieven een vaste plek aanbieden voor een periode van 10 jaar.

De desolate huidige locatie van De Griend wordt mede dankzij de inzet van ons broed- en vrijplaatsenbeleid een aantrekkelijk, levendig en functioneel uitmuntende locatie voor jongeren, creatief ondernemerschap en de zeer gevarieerde doelgroep van de Foodbank en de Transport Art Space. Op deze centrale, herkenbare plek in de stad komen diverse groepen inwoners samen om elkaar te ontmoeten, initiatieven met elkaar op te zetten, dingen te maken etc. De Griend wordt de plek waar juist deze groepen inwoners met elkaar kunnen interacteren en bijdragen aan de aantrekkelijkheid van de plek in vorm en inhoud.

Beter benutten van ruimte voor vrijplaatsinitiatieven

Op dit moment vindt effectief leegstandsbeheer plaats. Dit betekent dat - waar mogelijk - een deel van de tijdelijk leegstaande gemeentelijke panden op kleinschalige wijze wordt ingezet als vrijplaats. Met deze resterende middelen kunnen – waar mogelijk - tijdelijk leegstaande gemeentelijke panden ruimer worden ingezet voor vrijplaatsinitiatieven waardoor we de veerkracht van buurten en gemeenschappen kunnen vergroten. Vrijplaatsen zijn immers initiatieven van onderop, waarbij er

sprake is van vermenging van kunst, cultuur en sociaal-maatschappelijke activiteiten.

Vrijplaatsinitiatieven zijn belangrijk vanuit de ambitie van de stad op sociaal-cultureel gebied dat iedereen cultuur moet kunnen maken en meemaken. Er is een groep inwoners van Maastricht — en als studentenstad meer internationaal en dynamisch qua doelgroepen — die geactiveerd wordt door initiatieven die niet binnen de gevestigde structuren liggen. Dit zijn de vrijplaatsinitiatieven. Deze vrijplaatsinitiatieven leveren een specifieke bijdrage aan Maastricht als creatieve, saamhorige en aantrekkelijke stad.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

t.a.v. verplaatsing van Foodbank

Gezondheid, voedsel en circulariteit is in Maastricht een thema op alle niveaus. Inmiddels heeft Foodbank bewezen hier een rol in te hebben wat betreft informatievoorziening maar ook een praktisch antwoord formuleert op het tegengaan van voedselverspilling. Binnen het Landbouwbelang, en ruimer binnen Maastricht, heeft zij zich ontwikkeld tot een betekenisvolle partij.

t.a.v. inzet resterende middelen algemeen vrijplaatsenbeleid

Vrijplaatsinitiatieven leveren een bijdrage aan ons welzijn doordat zij een meerwaarde hebben voor de buurt en de gemeenschap door middel van activiteiten met, door en voor de buurt gericht op sociale cohesie, participatie en een betere leefomgeving.

Vrijplaatsinitiatieven leveren daarnaast een bijdrage aan duurzaamheid omdat zij onder andere experimentele (kunst)praktijken huisvesten die sterk verband houden met thema's als duurzaamheid en deeleconomie. Deze thema's dagen het huidige economisch systeem, dat gericht is op produceren en consumeren met de grote impact die dat op het milieu en de aarde, uit. Binnen vrijplaatsen kunnen alternatieve ideeën en praktijken t.a.v. een nieuw economisch model dat mogelijk minder impact heeft op 'de aarde' worden `uitgeprobeerd' op een kleine schaal, passend binnen bestaande wet- en regelgeving.

5. Effect op de openbare ruimte

n.v.t.

6. Personeel en organisatie

n.v.t.

7. Informatiemanagement en automatisering (incl. Smart City)

n.v.t.

8. Financiën

Budget Vrijplaatsen (€60.000,- p.j.) in te zetten voor de verplaatsing en doorontwikkeling van de bestaande vrijplaatsinitiatieven Foodbank en Transport Art Space vanuit het Landbouwbelang naar de te ontwikkelen broedplaats 'De Griend' voor een periode van vijf jaren.

Als de benodigde bijdrage lager uitvalt, de resterende middelen in te zetten ter uitvoering van het bestaande algemene vrijplaatsenbeleid, hetgeen neerkomt op het tijdelijk inzetten van leegstaande gemeentelijke panden voor vrijplaatsinitiatieven. Het tijdelijk beheer alsook het onder randvoorwaarden faciliteren van deze initiatieven is uitbesteed aan een leegstandsbeheer conform collegenota 2021.09263.

Btw

Alle bedragen zijn exclusief btw. Praktijkervaring leert dat daar waar ruimtes beschikbaar gesteld cq. gesubsidieerd worden de btw mogelijk niet compensabel is. Ongeacht het bovenstaande zullen de eventuele ontstane extra kosten opgevangen worden binnen de beschikbare middelen. Hieruit blijkt het taakstellende karakter.

9. Aanbestedingen

In geval van aanbesteding wordt het aanbestedingsbeleid van de gemeente gevolgd.

10. Participatie tot heden

t.a.v. verplaatsing Foodbank

Er zijn haalbaarheidsonderzoeken uitgevoerd door een extern bureau. In regelmatig ambtelijk overleg met de partijen, zowel één-op één als collectief, zijn deze besproken en verder uitgewerkt.

t.a.v. inzet resterende middelen algemeen vrijplaatsenbeleid

Er is behoefte vanuit de stad aan vrijplaatsinitiatieven. Er melden zich vrijplaatsinitiatieven, zowel bij de gemeente als bij de leegstandsbeheerders, die op zoek zijn naar een tijdelijke en betaalbare ruimte.

11. Voorstel

1. Budget Vrijplaatsen (€60.000,- p.j.) in te zetten voor de verplaatsing en doorontwikkeling van de bestaande vrijplaatsinitiatieven Foodbank en Transport Art Space vanuit het Landbouwbelaang naar de te ontwikkelen broedplaats 'De Griend' voor een periode van vijf jaren.
2. Als de benodigde bijdrage lager uitvalt, de resterende middelen in te zetten ter uitvoering van het bestaande algemene vrijplaatsenbeleid, hetgeen neerkomt op het tijdelijk inzetten van leegstaande gemeentelijke panden voor vrijplaatsinitiatieven. Het tijdelijk beheer alsook het onder randvoorwaarden faciliteren van deze initiatieven is uitbesteed aan een leegstandsbeheer conform collegenota 2021.09263.

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

Op 12 september 2023 vindt de formele ondertekening hoofdhuurder (Het Werkgebouw), huurders (Vrijhaven, Foodbank en Transport Art Space) en gemeente Maastricht plaats bij Servatius tot ontwikkeling van De Griend tot broedplaats.

Partijen gaan vanaf dat moment De Griend ontwikkelen (ieder op zijn eigen tempo). Vanuit afdeling Economie & Cultuur wordt Foodbank en Transport Art Space hierbinnen zo goed mogelijk begeleid. April 2024 gaat de broedplaats De Griend formeel open.